

Revisjon Midt-Norge SA

Revisjonsstrategi 2019
Levanger kommune

R **M** **Revisjon**
Midt-Norge

Innholdet

- **Kort om selskapet**
- **Hva er revisjon - formål**
- **Revisjonsstrategien**
 - **Oppdraget**
 - **Risikovurdering**
 - **Vesentlighet**
 - **Hovedfokus 2019**
 - **Utvalg**

Revisjon Midt-Norge SA

Vi er Norges største interkommunale revisjonsselskap.

- Vi består av 41 kompetente medarbeidere
- Vi har ansvaret for å revidere 54 kommuner inkl. Trøndelag fylkeskommune
- Oppdragene våre har driftsinntekter på ca. 35 milliarder
- Kommuneoppdragene våre dekker en befolkning på over 300 000.

Strategi for Revisjon Midt-Norge SA

Bidra til forbedring

Framtidsrettet - Kompetent -
Åpen - Pålitelig

Vi skal være det ledende revisjonsselskapet i offentlig sektor

Vi skal være en kompetent og forutsigbar samarbeidspartner for våre kunder

Vi skal være framtidsrettet og utviklingsorientert

Vi skal være en attraktiv arbeidsgiver for våre ansatte

Våre tjenester

Vi skal dekke eierkommunenes totale behov for revisjonstjenester:

- Regnskapsrevisjon
- Forvaltningsrevisjon
- Eierskapskontroll
- Rådgivning
- Andre tjenester, herunder bekreftelser og attestasjoner, samt analyse av risiko og vesentlighet

Vi reviderer også andre oppdrag
(IKS/KF, Kirker, Legater, Fjellstyrer)

Kompetanse

- Fagmiljø:

- Statsautoriserte revisorer
- Registrerte revisorer
- Samfunnsøkonomer
- Samfunnsvitere
- Jurister
- Statsvitere
- Sosiologer
- Master of Public administration

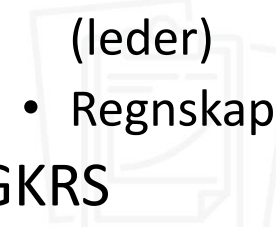
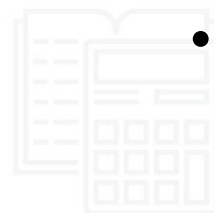
- Nasjonal fagutvikling:

- NKRF

- Revisjonskomiteen (medlem)
- Forvaltningsrevisjonskomiteen (leder)
- Regnskapskomiteen (leder)

- GKRS

- Medlem

Hva er revisjon?

- En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente (revisjons) bevis for at beløpene og opplysningene i årsregnskapet er riktige.
- De valgte handlingene, og omfang av handlinger avhenger av revisors skjønn og vurderingen av **risikoene** for at årsregnskapet inneholder **vesentlig** feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil.
- Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til kommunens internkontroll som er relevant for kommunens utarbeidelse av et årsregnskap og som vurderes å være effektiv i forhold til å redusere risiko for feil.
- Formålet er å utforme tilstrekkelige og målrettede revisjonshandlinger som gjør oss i stand til å konkludere på at det er liten risiko for vesentlige feil i det avlagte regnskapet.

Formål med regnskapsrevisjon

Formålet med regnskapsrevisjon er å uttale oss om årsregnskapet.

Viktigst, revisjonsberetningen hvor vi:

- Konkluderer på om årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrift, og gir en dekkende fremstilling av resultat og den finansielle stillingen til kommunen per 31. desember, og er avgitt i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk.
- Uttaler oss om at årsregnskapet er i samsvar med budsjettvedtak og at regnskap stemmer med regulert budsjett
- Uttaler oss om at opplysningene i årsberetninga stemmer med årsregnskapet, og er i samsvar med lov og forskrift.
- Uttaler oss om at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge

Revisjonsstrategien

- **Revisjonsteamet;**

- Oppdragsansvarlig: Knut Tanem
- Revisorer: Mali K. H. Østerås, Christiane Bjartan
- Kontaktperson FR: Johannes Nestvold
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisjon: Egen oppdragsansvarlig for hvert forvaltningsrevisjonsprosjekt.

- **Uavhengighet**

- Oppdragsansvarlig legger frem sin uavhengighetserklæring for kontrollutvalget
- Øvrige revisorer vurderes fortløpende og lagres på kundemappe hos revisjonen

Oppdraget Levanger kommune

- **Driftsregnskap – Budsjett 2019**

- Sum driftsinntekter 1.623 mill. kr
- Sum driftsutgifter 1.587 mill. kr
- Lønnsbudsjett inkl. sosiale utgifter: 987 mill. kr (*62 % av driftsutgifter*)
- Budsjettert netto driftsresultat 4 mill. kr
 - Utgjør 0,2% av driftsinntektene

- **Investeringsregnskap**

- Investeringsutgifter: 202mill kr

Oppdraget Levanger kommune

- **Balansen pr. 31.12.2018**

- Langsiktig gjeld (uten pensjoner) 2.692 mill. kr
 - 166 % av driftsinntektene – anbefalt max.grense er 75 % ifølge KS
- Disposisjonsfond (frie midler) 86 mill. kr (5,3%)
 - Anbefalt nivå min. 5 %

Risikovurdering

•Risikovurdering Levanger kommune

- Helhetlig risikovurdering i samarbeid med forvaltningsrevisjon
- Mislighetsrisiko for salg og kontant håndtering er alltid en risiko som man må forklare hvis man ikke utfører handlinger for å dekke risikoen.
- Ellers ingen særskilte risikoer.
- Generelt for kostnader søker vi bevis for gyldighet, for inntekter vil vi ha bevis for fullstendighet.

•Mislighetsrisiko

- Som revisor er vi pålagt å vurdere mislighetsrisikoen særskilt.
- Revisor skal opprettholde en profesjonell skepsis igjennom hele revisjonen, for om mulig avdekke misligheter. Vi vil således ha fokus på risikoen for misligheter under utøvelse av revisjon.

Risikovurdering

•Møte med ledelsen

- Gjennomgang av risikoområder
- Ledelsens vurdering av risiko for feil i regnskapet både på grunn av misligheter og ubeviste feil

•Oppfølging fra fjoråret

- Revisjonsberetningen- ren beretning for regnskapsåret 2018
- Aktuelle punkter fra revisjonsnotat 2018:
 - Manglende etterlevelse finansreglement ihht. rapportering på aktiva
 - Manglende oppgjør mellom Verdal og Levanger etter avvikling av ISK
 - Mindre avvik i omtale av samme forhold i noter og årsberetning

Vesentlighetsvurdering

- **Vesentlighetsgrense (ISA 320)**

- Vesentlighetsgrensen settes ut fra brukerne av regnskapet i offentlig sektor sitt behov. Feilinformasjon er vesentlig hvis den påvirker de økonomiske beslutningene som treffes av brukerne av regnskapet.
- Brukerne defineres som: bevilgende myndigheter, politikere og administrasjon som foretar økonomiske beslutninger på grunnlag av fremlagte regnskap (evt. kontrollformål)

Fra ISA 320

Revisor bruker profesjonelt skjønn og påvirkes av revisors oppfatning av hvilke behov for finansiell informasjon brukerne av regnskapet har. I den forbindelse er det rimelig at revisor antar at brukerne:

- a) Har rimelig kunnskap om forretningsmessige og økonomiske aktiviteter og regnskap og en vilje til å studere informasjonen i regnskapet med rimelig grundighet.
- b) Forstår at regnskapet er utarbeidet, presentert og revidert i forhold til vesentlighetsgrenser.
- c) Erkjenner de iboende usikkerhetene ved måling av beløp basert på bruk av estimer, skjønn og vurdering av fremtidige hendelser.
- d) Fatter rimelige økonomiske beslutninger på grunnlag av informasjonen i regnskapet

Total vesentlighetsgrense

- For å komme frem til en tallstørrelse benytter vi oss av en beregning basert på sum budsjetterte driftskostnader
- Ut fra allmenn praksis i revisjonsbransjen settes intervallet for beregning av total vesentlighetsgrense til 0,5-2% av sum driftskostnader
- Ut fra dette bruker revisor sitt skjønn og forventning om brukerne av regnskapet sitt behov for presisjon i regnskapet til å sette en total vesentlighetsgrense.
- Skjønnnet påvirkes av kommunens økonomiske stilling, risiko for ROBEEK, størrelse på disp fond m.m

Arbeidsvesentlighetsgrensen

Arbeidsvesentlighet :

Etter å ha fastsatt en total vesentlighetsgrense bruker vi vår erfaring med kommunen og vurdering av risiko for feil i regnskapet for å fastsette en arbeidsvesentlighetsgrense. (50-75%)

Våre vurderinger: Det er god internkontroll og arbeidsdeling i kommunen. IKRIL har gode kontroller og følger opp enhetene og sender evt feilførte bilag i retur.

Arbeidsvesentlighetsgrensen settes til 75% av total vesentlighet.

Særskilt vesentlighetsgrense

For deler av oppdraget har vi en betydelig lavere vesentlighetsgrense. Eksempelvis:

- skattetrekk/arbeidsgiveravgift tilnærmet kr. 0,-
- mva./momskomp, svært lav vesentlighetsgrense
- særattestasjoner, ut fra behov til mottaker av attestasjonen
- selvkost
- grunnlag overføring til private barnehager

Test av internkontroll

For at revisjonen skal kunne bygge på kommunens internkontroll må vi kartlegge rutiner og teste at internkontrollen er effektiv og fungerer som forutsatt. Dette kan være forholdsvis arbeidskrevende i år 1, men gjør at vi kan foreta mindre av andre kontroller. I år 2 og år 3 må vi få bekreftet av kommunen at det ikke er endringer på rutiner og vi foretar et fåtall kontroller for å få bekreftet at kontrollen fortsatt fungerer som forutsatt.

En forutsetning for å kunne teste internkontrollen er at det finnes kontrollspor, eks signatur på at kontrollen er utført.

Det er noen ganger mer effektivt å ikke bygge på internkontroll, og heller utføre et større antall detaljkontroller.

Planlagte oppgaver

Vi kan aldri bygge vår konklusjon på kun test av kontroll. Vi må foreta substanskontroller i tillegg.

På innkjøp foretas det løpende revisjon terminvis sammen med kontroll og attestasjon av mva komp.

På lønn og salg planlegger vi løpende revisjon før årsoppgjør.

I tillegg utfører vi:

- Attestering mva-komp, tippemidler og forskjellige prosjekt.
- Rådgivning, spesielt på avgiftsområdet
- Gjennomgang av møteprotokoller med henblikk på at det er riktig organ som har fattet endelig vedtak, ser på saker med økonomisk virkning og om de er finansiert på riktig måte.
- Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen – egen attestasjon

Ny kommunelov

§ 24-9 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

- Forenklet etterlevelseskontroll etter KL § 24-9 vil være et direkte attestasjonsoppdrag

Definisjon på direkte attestasjonsoppdrag (ISAE 3000 pkt 12):

- Et attestasjonsoppdrag der den praktiserende revisoren måler eller evaluerer det underliggende saksforholdet mot de gjeldende kriteriene og presenterer den resulterende informasjonen om saksforholdet som en del av, eller som et vedlegg til attestasjonsuttalelsen. På et direkte attestasjonsoppdrag gir den praktiserende revisorens konklusjon uttrykk for det rapporterte resultatet av målingen eller evalueringen av det underliggende saksforholdet mot kriteriene

- Økonomiforvaltningen blir definert som:
 - Kapittel 14 Økonomiforvaltningen og kapittel 15 Selvkost i ny kommunelov
 - Men kan også være andre lover og forskrifter med betydning for økonomiforvaltningen
- Det skal fastsettes **objektive kriterier** for måling og evaluering
 - Klare kriterier i lov, forskrift, reglement, vedtak eller rutinebeskrivelser
 - Ikke uskrevne regler og normer

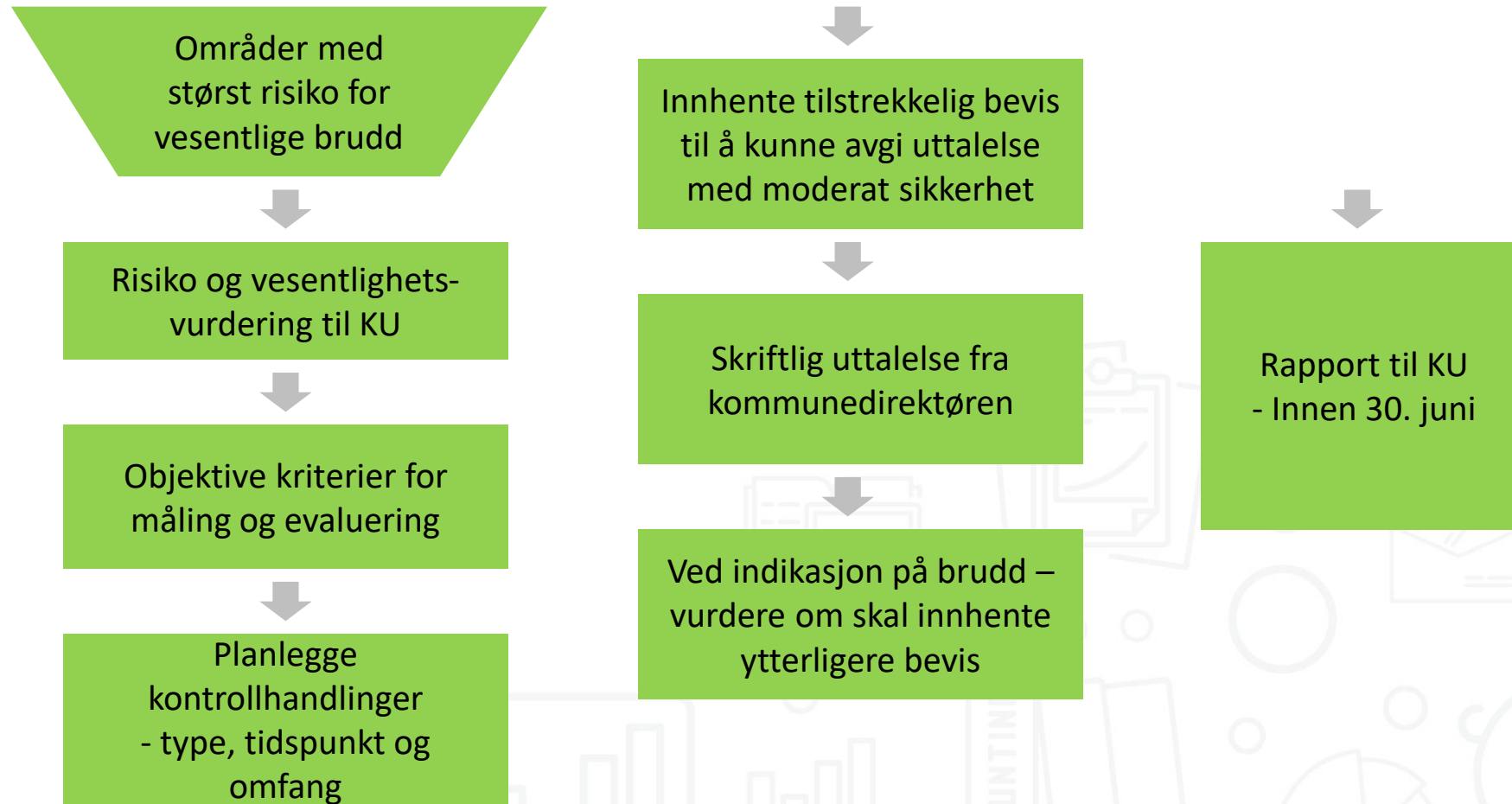
- Vesentlig betydning for økonomiforvaltningen- vesentlighet kan defineres ut fra to forhold:
 - Kvantitativ vesentlighet; beløpsstørrelse relatert til kommunen eller enkelt innbyggere eller en gruppe innbyggere
 - Kvalitativ vesentlighet dreier seg om områder hvor mangler kan ha vesentlig betydning for økonomiforvaltningen på grunn av potensielt omdømmetap og samfunnsmessig aktualitet, selv om manglene ikke har vesentlig beløpsmessig betydning.

- Moderat sikkerhet- klart lavere enn betryggende sikkerhet, men skal øke de tiltenkte brukernes tillit til informasjonen i en grad som er klart høyere enn ubetydelig
- Et eller et fåtall områder velges ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering
 - Områder der det nylig er gjennomført eller planlagt forvaltningsrevisjon eller annen kontroll eller tilsyn kan være mindre hensiktsmessig å kontrollere

Forenklet etterlevelseskontroll – aktuelle områder

Forenklet etterlevelseskontroll

Aktuelle revisjonshandlinger

- Attestasjonsoppdrag med moderat sikkerhet, i hovedsak basert på
 - Analytiske handlinger på aggregerte data
 - Forespørsler og vurdering av svar i lys av kjente omstendigheter
 - Substanskontroller, inspeksjon av dokumenter

Som hver for seg eller i kombinasjon kan brukes til å skaffe moderat sikkerhet.

- Siste frist for rapportering er 30. juni
- Før rapportering må det innhentes en uttalelse fra ledelsen
- Avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget med et nummerert brev. Hvis revisor forventer å avgi en modifisert uttalelse skal revisor kommunisere med kommunedirektøren om omstendighetene som har ført til den forventede modifikasjonen og modifikasjonens foreslåtte ordlyd.

Forenklet etterlevelseskontroll, Levanger kommune

Risiko- og vesentlighetsvurdering

- Offentlige anskaffelser
- Finansforvaltning
- Offentlig støtte
- Selvkost
- Tilskudd private barnehager

Gjennomførte oppgaver

- Planlegging med risikovurderinger
- Møter med IKRIL (Innherred Kommunesamarbeid Regnskap Innfordring og Lønn) om revisjonsnotat 2018 samt IKRIL sine forslag til forbedringer
- I samarbeid med IKRIL prøver vi å få etablert en ny kontroll på grunnlag lønn. Skal prøves ut i enhetene før jul 2019.
- Løpende revisjon på lønn med kontroller på endring i lønn, innlegging av nyansatte og attestering av variabel lønn og reiseregninger.

- Salg, rutinekartlegging og forberedelse av analyser til årsslutt. Få kontrollspor, men observerer kontroller, og kan bygge på disse selv om de gir mindre bevis enn om det hadde vært kontroller med kontrollspor som kunne testes og etterprøves i ettertid. Må da ha mer av andre kontroller for å kunne konkludere med at det er liten risiko for vesentlig feil på området.
- Innkjøp kontrolleres terminvis ved attestasjon av mva komp der vi utvider kontrollen med kjøp innenfor ordinær mva og noen uten avgift. På grunn av lavere vesentlighetsgrense på mva komp kontrolleres det forholdsmessig et større antall innkjøp enn det ellers ville ha blitt gjort.

- Månedlige attesteringer på Leira sine krav til UDI
- Veiledning ved forespørsel, blitt mindre fra Levanger (ca 10 timer i 2018)
- Gjennomgang møteprotokoller

Rapportering til KU

- Vesentlige forhold rapporteres i nr. brev til kontrollutvalget
- Kopi av vesentlig korrespondanse med kommunen
- Eventuelle misligheter skal rapporteres skriftlig til kontrollutvalget
- Fremlegging av risiko og vesentlighetsvurdering for forenklet etterlevelseskontroll
- Avgi en uttalelse med konklusjon etter forenklet etterlevelseskontroll

Utvalgsstørrelse

Kalkulator for beregning av utvalg stikkprøvekontroll

Antall enheter i populasjon	500	Tall over 500 vurderes å ikke påvirke utvalgsstørrelse. Legger til grunn rasjonale fra tabell test av kontroll der flere enheter enn 500 ikke øker populasjon. La derfor 500 være maks. Ved lavere tall fyll inn eksakt tall. Test alltid minst 3 enheter.	
Total populasjon i kr.	kr 210 000 000,00		
Tolererbar feil	kr 4 950 000,00		
Forventet feil	kr 100 000,00		
Sikkerhet(konfidensnivå)	Lav	Medium	Høy
Antall for testing ved:			
Høy risiko	87	100	130
Medium risiko	52	69	100
Lav risiko	43	52	87
Supplerende test	22	I/A	I/A

Kilde	Kommunens eget regnskapssystem agresso med underliggende dokumenter.	Ønsket sikkerhetsnivå	Lav			
Pålitelighet, hensiktsmessighet og fullstendighet av data	Vi har egen tilgang til å hente rapporter og grunnlag. Vurderer pålitelighet, hensiktsmessighet og fullstendighet av data til å være tilstede.	Utvalg	Antall	Beløp	Avvik	
Testenhet	Enkeltlinje i HB	Store beløp	0	kr -	kr -	-
Teststrategi	Enkeltlinjer i HB over arbeidsvesentlighetsgrense testes alle sammen under store beløp. Resterende populasjon vurderes å inneha relativt lik risiko for feil og håndteres under resterende pop.	Transaksjoner med forhøyet risiko	0	kr -	kr -	-
Store beløp	Beløp over arbeidsvesentlighetsgrense	Resterende populasjon for testing		kr 210 000 000,00		
Transaksjoner med forhøyet risiko	I/A. Alle vurdert å inneha noe samme risikobildet grunnet samme internkontroll.	Andel testet av resterende populasjon	43	kr 17 000 000,00	kr	7 000,00
Resterende populasjon	Testes via usystematisk utvelgelse.	Projisert avvik resterende populasjon	kr			86 470,59
Hva utgjør et avvik	Et avvik vil være hvis det ikke foreligger gyldig dokumentasjon på kostnaden, kostnaden er ført med feil avgiftskode, ført med feil beløp, feil periode, feil regnskap.	Sum avvik	kr			86 470,59
		Innenfor akseptabelt avvik?			Ja	
Konklusjon:	Ingen vesentlige feil/avvik avdekket ved vår test av lønnpnr. 31.12.18					

